

állománnyal rendelkeznek könyv és folyóirat vonatkozásában, jól működő reprográfiai szolgálattal. Ezt az utat jelölte meg egyébként az IFLA grenoblei szessziója is. Az épülettervezőkre vár most a feladat az új típusú "kölcsonzó nemzeti könyvtár" épületének kialakítása terén.

Az IFLA UBC programja: az előzmények és a kezdet

Dorothy ANDERSON

A szerző IFLA's Programme for UBC: the background and the basis c. cikkét (IFLA Journal 1. Vol. 1975. No. 1. 4-8. p.) BORSÁNYI Ferenc tömörítette.

Az IFLA Végrehajtó Testületének 1973 decemberében tartott brüsszeli értekezletén megtörtént az első gyakorlati lépés az UBC (Universal Bibliographic Control - Egyetemes Bibliográfiai Számbavétel) Nemzetközi Hivatalának létrehozása érdekében. A Testület ujszerű és látványos lépése, amely egy IFLA bizottság felállításához vezetett azzal a feladattal, hogy biztosítsa az UBC széles körű tevékenységének megszervezését, egyáltalán nem új elgondolásból született. Az elmúlt 20 esztendőben több hasonló tervvel foglalkozott az IFLA számos szekciója és bizottsága. Más nemzetközi bibliográfiai és könyvtárügyi szervezetek, valamint az UNESCO is, az IFLA-hoz hasonló aktivitással kezelték az UBC ügyét. Az utóbbi 4 esztendő eredményei között említhetjük a leendő intézmény elnevezésének és kezdőbetűinek tudatos és következetes használatát. A kezdeti lépések megtétele után az Egyetemes Bibliográfiai Számbavétel már nemcsak terveket jelent, hanem fogalommal vált. Az elnevezés és a kezdőbetűk használata az IFLA elnökének, Herman Liebaersnek ötlete volt, ugyancsak az ő képzeletében született meg az UBC végleges megfogalmazása, ami az IFLA UBC programjának alapjává vált.

Az IFLA-n keresztül más nemzetközi szervezeteknek, de különösen a nemzeti könyvtáraknak és bibliográfiai testületeknek is számolniuk kell az UBC-vel, mert ha totális rendszerre szerveződik, akkor a nemzeti bibliográfiai intézmények alkotórészeivé válnak és tevékenységüket a teljes kooperáció kell hogy jellemezze. Az UBC rendszerét és technikai követelményeit Franz-Georg Kaltwasser körvonalazta 1971-ben megjelent cikkében.

Újabb jelentős lépés volt, hogy az IFLA 1973-ban, Grenoble-ban tartott általános tanácsülésének témájául az UBC-t tüzték ki és Kaltwasser dolgozata alapján vizsgálták meg az előadók az egyes országok, testületek, könyvtár típusok és a dokumentumok különböző fajtái szempontjából a bibliográfiai számbavétel UBC-vel kapcsolatos problémáit. Elnöki megnyitójában dr. Liebaers körvonalazta az IFLA-nak az UBC-t illető szándékait és meghatározta a nemzeti és nemzetközi szintű kivánalmakat. Az IFLA Végrehajtó Testülete már korábban összeállított egy tervezetet az UNESCO

Kormányközi Konferenciájának 1974. szeptemberi ülésére, hogy ezzel is előbbre vigye az UBC ügyét. Ebben a tanulmányban számos javaslat és gyakorlati utmutatás kapott helyet. Többek között indítványozta egy nemzetközi hivatal létrehozását azzal a céllal, hogy az UBC-vel kapcsolatos ténykedéseket szorgalmazza és a javaslatokat megvalósítsa. Az IFLA törekvésének elméleti alapját már 1969-ben megfogalmazták a Katalógizálási Szakértők Nemzetközi Értekezletén (IMCE = International Meeting of Cataloguing Experts): "... arra kell törekedni, hogy létrehozzunk a nemzetközi információcserére egy olyan rendszert, amely megteremtené a kiadványok szabványosított bibliográfiai leírását, amit a kiadó országban egy nemzeti hivatal végezne". Az indítvány elfogadása együtt jár két alapvető követelménnyel: annak elismerésével, hogy az egyes országok hivattottak saját szerzőik kiadványait azonosítani és nyilvántartani, valamint azzal, hogy minden ország elismerje a bibliográfia nemzetközi szabványait. Ez a két szempont jellemzi az IFLA alapelvét: minden országnak részt kell venni az UBC-rendszerben. Bár a közreműködés mértéke sokféle lehet, a minőségben azonban nem mutatkozhat különbség. Az IFLA-nak ki kell dolgoznia a nyilvántartáshoz szükséges, nemzetközileg elfogadható szabványokat. Az UBC létrehozandó Nemzetközi Hivatalának feladatait és hatáskörét illetően az IFLA Végrehajtó Testületének kész tervei voltak, amelynek alapjául az IFLA Katalógizálási Bizottsága Titkárságának 1971-74-es tevékenysége szolgált. A Testület azt is elhatározta, hogy a Katalógizálási Titkárságnak be kell olvadnia az új hivatalba és a hivatásos tisztviselői kar magvát kell alkotnia. A Katalógizálási Titkárság munkájának mintájára az UBC hivatal feladatai lennének: új információk gyűjtése és terjesztése; a katalógizáló és bibliográfiai szervezetek közötti kapcsolat fenntartása és a tevékenység összehangolása; munkacsoportok és egyének támogatása; szerkesztői és kiadói tevékenység.

A feladatkörök azonban ennél nagyobb átmérőjűek még az IFLA szervezetén belül is, szolgáltatásai pedig a Nemzeti és Egyetemi Könyvtárak Szekcióját, a Bibliográfiai, a Katalógizálási, a Gépesítési, stb. bizottságot is érintik. A negyedévenként megjelenő folyóirat, az International Cataloguing kiadása ugyancsak az UBC Nemzetközi Hivatalának feladata lesz.

A Végrehajtó Testület igyekezete azt célozta, hogy az új hivatal szorosan illeszkedjék az IFLA kereteibe és biztosítsa azt a végrehajtó és adminisztratív hálózatot, amelyen belül zavartalanul működhet. A Testület 3 éves időszakra kinevezte az UBC Irányító Bizottságát, amelynek 4 tagja Észak-Amerika, Nyugat-Európa, a Szovjetunió és egy fejlődő ország képviselőiből kerül ki. Az IFLA-val és más szervezetekkel való szoros kapcsolat biztosítását célozza a Tanácsadó Bizottság felállítása, amelyben az IFLA, valamint más szervezetek képviselői vesznek részt. A két bizottság első ülését szeptemberben tartják Londonban. Ez a tanácskozás fogja előkészíteni az első év teljes programját.

Nyilvánvaló, hogy az IFLA Végrehajtó Testületének ez a pozitív lépése nem valósulhat meg anyagi támogatás nélkül. A washingtoni Council on Library Resources megértést mutatott az UBC problémáival kapcsolatban és azzal fejezte ki bizalmát, hogy nagylelkű adománnyal járult hozzá az első év feladataihoz. Számos nemzeti könyvtár és bibliográfiai szervezet is közreműködik az UBC megvalósításában.

Az UBC teljes kibontakozásához idő kell. Az előrelépés néhány területen valószínűleg lassu lesz, bár a részt vevő nemzeti egységek közül már sok létezik és nemzetközi kommunikációs rendszerben való integrációjuk már a közeljövőben megtörténhet.

Az ISO/TC 46 dokumentációs terminológiai munkacsoportjának budapesti ülése

1974. január 20-22-én Budapesten ült össze a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet (International Organization for Standardization) terminológiai bizottságának (Technical Committee 46) 3. számú, az informatika és dokumentáció terminológiájának szabványosításával foglalkozó munkacsoportja. Az ülésen angol, francia, magyar, nyugat-német, olasz, osztrák, spanyol és svéd küldöttek vettek részt. A házigazda szerepét a Magyar Szabványügyi Hivatal, a Könyvtári és Dokumentációs Szabványbizottság és az OMKDK látta el.

Az ülés több kérdéscsoportot tárgyalt meg, az eredeti tervezetek és írásban benyújtott módosító javaslatok alapján. Elsősorban "Az ipari tulajdon" c. tervezet (a szabadalmi terminológia) és "A dokumentumok azonosítása" c. tervezet (ennek a bibliográfiai leírás terminológiájával foglalkozó része) anyagának tisztázása terén ért el lényeges haladást.

A munkacsoport titkára, W.H.U. Schewe bejelentette, hogy a csoport átalakul ISO-albizottsággá; a tagszervezetek nagy többsége elfogadta az erre vonatkozó javaslatot, s már az ISO Központi Titkársága is hozzájárult az átalakuláshoz, amely kedvezőbb lehetőségeket biztosít a munkaközösség tevékenysége számára.

K.D.